

N á v r h
ZÁKON
ze dne 2018,

kterým se mění zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I
Změna transplantačního zákona

Zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), ve znění zákona č. 228/2005 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 296/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 44/2013 Sb., zákona č. 100/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb. a zákona č. 202/2017 Sb., se mění takto:

1. V § 10a odstavce 2 a 3 znějí:

„(2) Jde-li o cizince, který není držitelem dárcovské karty a u něhož lze předpokládat odběr tkání nebo orgánů podle tohoto zákona, poskytovatel zdravotních služeb se dotáže osoby blízké cizinci, pokud je mu známa, zda

a) cizinec

1. neučinil projev vůle směřující k vyjádření nesouhlasu s posmrtným odběrem tkání nebo orgánů, nebo

2. vyslovil souhlas s darováním tkání nebo orgánů, je-li ve státě, jehož je občanem, uplatňována zásada předpokládaného nesouhlasu, a

b) souhlasí s posmrtným odběrem tkání a orgánů od cizince.

(3) Pokud poskytovatel zdravotních služeb postupem podle odstavce 2 zjistí, že lze odběr od cizince provést, zajistí zároveň splnění povinnosti podle § 15 odst. 1.“

2. V § 10a se za odstavec 3 vkládají nové odstavce 4 až 6, které znějí:

„(4) Nemůže-li poskytovatel zdravotních služeb učinit dotaz podle odstavce 2 přímo u osoby blízké cizinci uvedenému v odstavci 2, zjistí na základě jeho podnětu Koordinační středisko transplantací

- a) u příslušného orgánu státu, jehož je cizinec občanem, informace podle odstavce 2 písm. a), a
- b) u diplomatické mise nebo konzulárního úřadu státu, jehož je cizinec občanem, kontakt na osobu blízkou cizince.

Koordinační středisko transplantací předá neprodleně kontakt na osobu blízkou a zjištěné informace poskytovateli zdravotních služeb.

(5) Umožňují-li skutečnosti zjištěné podle odstavce 4 písm. a) provést odběr od cizince, zjistí poskytovatel zdravotních služeb u osoby blízké cizinci, zda souhlasí s posmrtným odběrem tkání a orgánů od tohoto cizince, a v případě souhlasu zajistí zároveň splnění povinnosti podle § 15 odst. 1.

(6) Vyjádření osoby blízké a informace od příslušného orgánu státu, jehož je cizinec občanem, podle odstavce 4 písm. a) se zaznamenávají ve zdravotnické dokumentaci cizince.“.

Dosavadní odstavec 4 se označuje jako odstavec 7.

3. V § 10a odst. 7 se za slova „podle odstavce 2“ vkládají slova „nebo odstavce 4 a 5 anebo“, slovo „nebo“ se zrušuje a za slovo „cizince“ se vkládají slova „vedeného v odstavci 2“.

Čl. II Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva:

OBECNÁ ČÁST

Změna zákona č. 285/2002 Sb. provedená jeho novelou, zákonem č. 44/2013 Sb., umožňuje od 1. 4. 2013 darování orgánů od cizinců zemřelých na území ČR. Avšak aplikační praxe ukázala, že stávající právní úprava je příliš komplikovaná a nepříliš funkční, a zcela tak nenaplnuje cíl, s jakým byla přijímána. V jejím důsledku tak v zásadě přicházíme o možnost odběru orgánů od cca 15 cizinců zemřelých na našem území ročně, což může představovat až 100 orgánů vhodných k transplantaci.

Jedná-li se o odběr orgánů od cizince zemřelého na území ČR, který není držitelem tzv. dárcovské karty, je nutné vyžádat ve státě, jehož je cizinec občanem informaci o tom, zda cizinec za svého života vyjádřil nesouhlas/souhlas s posmrtným odběrem orgánů. Tyto informace získává Koordinační středisko transplantací prostřednictvím obdobné instituce státu, jehož je cizinec občanem. V řadě případů se stává, že nelze tyto informace z různých důvodů získat (např. ochrana osobních údajů, případná ztráta dárcovské karty apod.) a pak není možné odběr provést, i když osoba blízká zemřelému, která je velmi často přítomna, s odběrem orgánů souhlasí a ví, že by cizinec s odběrem orgánů souhlasil.

Navrhovaná právní úprava nově upřednostňuje přímé kontaktování osoby blízké, a kontaktování diplomatické mise nebo konzulárního úřadu státu a instituce obdobné charakterem Koordinačnímu středisku transplantací staví až na druhé místo. Tím dojde ke zvýšení počtu orgánů vhodných k transplantacím a navrhovaná změna právní úpravy tak bude mít pozitivní dopad na pacienty čekající na transplantaci.

Nepředpokládá se hospodářský a finanční dopad navrhované úpravy do veřejných rozpočtů.

Navrhovaná úprava souvisí s Úmluvou Rady Evropy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2001 Sb. m. s.), která pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. října 2001. Dále souvisí s problematikou Úmluvy Rady Evropy proti obchodování s lidskými orgány (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 11/2018 Sb. m. s.), která pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. března 2018. Ani jedna z úmluv se však přímo této problematiky nedotýká a návrh tak s nimi není v rozporu. Návrh není v rozporu ani s ostatními mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy ani s ústavním pořádkem České republiky.

S ohledem na potřebu řešení akutního nedostatku orgánů vhodných

k transplantaci se navrhuje, aby Poslanecká sněmovna s návrhem zákona vyslovila souhlas již v prvním čtení.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K bodům 1 až 3:

Navrhovaná změna upravuje znění § 10a tak, aby rozhodující pro odběr orgánů od cizince na našem území, bylo vyjádření osoby blízké, přičemž poskytovatel zdravotních služeb má povinnost kontaktovat osoby blízké přímo nebo na základě kontaktu zjištěného prostřednictvím Koordinačního střediska transplantací, které se na kontakt dotazuje u diplomatické mise nebo zastupitelského úřadu.

Přijetím těchto opatření dojde ke zvýšení dostupnosti orgánů určených k transplantaci, kterých je neustálý nedostatek.

V návaznosti na tuto věcnou změnu se § 10a upřesňuje tak, že se rozlišuje kontakt na diplomatickou misi nebo zastupitelský úřad a na obdobnou instituci jako je Koordinační středisko transplantací, tj. příslušný orgán státu na rozdíl od současné právní úpravy, ve které se používá pouze jeden pojem „příslušný orgán státu“.

K účinnosti:

Nabytí účinnosti zákona se z výše uvedených důvodů navrhuje co nejdříve.

V Praze 17. 6. 2018

Věra Adámková v. r.
Kamal Farhan, v. r.
Jiří Ventruba, v. r.
Vlastimil Válek, v. r.
Milan Brázdil, v. r.
David Kasal, v. r.
Karla Maříková, v. r.
Jana Pastuchová, v. r.
Jiří Běhounek, v. r.
Hana Aulická Jírovcová, v. r.

Daniel Pawlas, v. r.
Bohuslav Svoboda, v. r.
Pavel Kováčik, v. r.
Ilona Mauritzová, v. r.
Julius Špičák, v. r.
Stanislav Fridrich, v. r.
Petr Třešňák, v. r.